

**večerníčky
pro
cassia**

mladá fronta

bohumil

hrabal

Bohumil Hrabal

Večerníčky pro Cassia

vybrané texty z let 1989–1994

© Bohumil Hrabal – dědicové, 2006, 2013

kouzelná flétna

NĚKDY KDYŽ VSTANU, když procitám z mrákot, bolí mi celá místnost, celá má cimra, bolí mi pohled z okna, děti jdou do školy, lidé jdou nakupovat, každý ví, kam má jít, jen já nevím, kam bych šel, tupě se oblékám, vrávorám, poskakují na jedné nohavici, když si natáhnou kalhoty, jdu a holím se strojkem, už kolik let, když se holím, tak se na sebe ne dívám do zrcadla, holím se potmě anebo za roh, sedím na židli na chodbičce a zástrčka je v koupelně, už se na sebe nerad dívám, sám se lekám svého pohledu v koupelně, bolí mne už i můj vlastní pohled, v očích zahlédnu včerejší opilství, už ani nesnídám, a když, tak kávičku a cigaretu, tak sedím u stolu, někdy se mi prolomí ruce a několikrát si opakuji, Hrabale, Hrabale, Bohumile Hrabale, tak jsi se uvítěl, dosáhl jsi vrcholu prázdnoty, jak to učil můj Lao-c', dosáhl jsem prázdnoty a všechno mi bolí, bolí mne i cesta k autobusu, bolí mi i celý ten autobus, sklápím provinilé oči, bojím se lidem podívat do očí, někdy křížím dlaně a nastavuji zápěstí, nabízím ruce, aby mne lidé zatkli a předvedli k esenbákům, protože mám pocit viny i z té mé už nehlukné samoty, protože mne bolí nejen eskalátor, který mne unáší do pekel dolů, bolí mne i pohledy lidí stoupajících vzhůru, každý má kam jít, zatímco já jsem dosáhl vrcholu prázdnoty a nevím, kam bych šel. Vím to, ale nakonec mne zachraňují ty moje děti, kočičky v lese, které na mne čekají, jsou to mé děti, tak jedu podzemní drahou, ale i ta podzemní dráha mne bolí, lidé stoupají vzhůru, zatímco jiní, a já jsem s nimi, sestupují stojíce na místě eskalátorem dolů, pak zase stoupám vzhůru po schodech, tam v bufáčku na Florenci provinile kupuji čtyři kuřecí grilovaná prsa a provinile platím a vidím, jak se mi třesou ruce, protože kupuji kuřata kočkám, zatímco tam někde v Africe hladoví děti. Bolí mne i ten bufáček na Florenci, i ta živá ulice, křížují se v protisměrech nákladňáky a osobní auta, každý ten, kdo řídí, ví, kam má jet, jediný já to nevím, i když tam

někde v lese na mne čekají moje poslední naděje, poslední důvod k žití, kočičky, které trnou hrůzou, co kdybych nepřijel, co by bylo s nimi, kdo by jim dal najíst, kdo by je pohladil, protože ty kočeny mne milují, zatímco mne bolí už nejen ta moje ložnička, mne bolí už celý město, ve kterém žiju, bolí mi už celý svět, protože nad ránem ke mně přicházejí bytosti, které ne znám, ale naopak, které zvolna, ale jistě vystupují po eskalátoru mé duše, zaostřují se nejen jejich tváře, ale jisté děsivé události, tak jako portrét, tak jako film, dokumentární film o tom, nejen jak jsem kdy miloval k zbláznění, ale jak jsem i zklamal. Tak ten vnitřní monolog pokračuje, ne, už nehovořím sám se sebou, ale tak jako před vyšetřujícím soudcem jsem vyslýchán, všechno, co jsem kdy řekl, všechno, co jsem kdy udělal, všechno je neustále proti mně, od této chvíle nač jsem byl nucen si myslet, všechno je proti mně. Kolikrát tak kráčím na červenou, kolikrát jdu skrz proud aut, ale ač zadumán, doprovází mne anděl strážný, můj andělíček strážný, protože chce ten můj anděl, abych ještě byl na světě, abych se dobral svého dna, abych sestoupil ještě o jedno patro níž, tam, kde je poslední dno výčitek, proto mi bolí celý svět a bolí mne i ten můj anděl, kolikrát jsem chtěl skočit z pátého patra, z toho mého bytu, kde mne bolí každá cimra, ale vždycky anděl mi v poslední chvíli zachrání, stáhne mi tak, jak chtěl z pátého patra skočit můj doktor Franz Kafka, tam z Maison Oppelt, kam se vchází ze Staromáku, ale pan doktor by dopadl za roh do Pařížské, taky ho asi bolel svět a bolel jej jeho život, tak, jak chtěl taky z pátého patra skočit Malte Laurids Brigge, taky jej bolel v Paříži svět. Taky Brigga bolel celý svět, Rainera Mariu Rilkeho taky.

Uvítzil jsem se, dosáhl jsem vrcholu prázdnoty. Ted'ka to mám, co jsem si nadrobil, je tady. Konstantin Biebl skočil z okna, napřed ale si, a to bylo dávno předtím, nechal namalovat od Štyrského obraz, muže padajícího pozpátku z okna, jako když obrátíš stránku. Tak. A tatínek Arthura Schopenhauera skončil sebevraždou taky.

A Seneca v Salamance taky. Ale já už skákat z okna nebudu, můj strážný anděl mi to ne rozmluvil, ale pošeptal mi, že ten, který mi daroval vrcholek prázdnoty, mu řekl, že by to bylo málo, odejít tak příliš lehce, já si to, že mi bolí celý svět, musím znovu prožít, tak jako poslední čínský císař, kterého nepopravili, ale dvanáct let mu vyplachovali mozek tak, aby poznal to všechno, co udělal, aby se dobral ne vrcholu prázdnoty, ale aby se stal obyčejným člověkem, který chodí nakupovat tak jako ti druzí, aby se polidštil. Tak jezdím každý den autobusem, to je má pojízdná zповědnice, jezdím jednou tam a ten samý den nazpátek, tak jako jezdí tramvaje a vlaky a letadlo, jednou tam a potom zase nazpátek...

Tak sedím v autobuse, loutám housku, pak ještě druhou, smetám drobečky z klína a myslím, na hospodu myslím, kde mi dávají opilci útržky svých vět, jako by žili pro mne, jako by to, co mi řekli, střádali jen pro mne, aby mne potěšili, nebo zranili... dobře vědí, že můj zápisníček nosím s sebou v hlavě... když se tak ptám, jak se vám žije?, jako by si pro mne nacvičili tu svoji báseň, to svoje životní krédo... Jak? Ráno sebevražda, dopoledne práce, v poledne oběd v kantýně, v odpoledne ještě tak trochu tý rachoty a pak už jsem tady v Brčálce, Zelený laboratoři, a piju jedno pivo za druhým, jeden kousek, až ten poslední a tak až do večera... Štědřej den... ráno sebevražda... a tak dále... proč mi to říká, ten můj opilec, který jen na mne čeká, aby mi řekl... Dneska je mi jako po náletě, kterej nebyl... a jindy... Mám místo hlavy papíňák... Bóžo, Bohoušku, Božku... říká mi, abych jej vyslyšel a zapamatoval si to, co mi řekl, navždycky... a sedí dál, s rukama založenýma, nikdy si nevysvléká zimník, tak sedí jak poraněný holub... a ano, já si vzpomínám, když leží na asfaltu zabítý holub, vždycky, než i jej třeba přejela pneumatika, tak zůstal ležet ve smrti tak krásně, jako by se upravil pro můj pohled, tak jako Utonulá ze Seiny. Tak sedím v té mé pojízdné zповědnici a musím domyslet obrazy, které mne navštěvují, které jsem slyšel vyprávět, a najednou, aby mi ještě víc

bolela ta moje místnost, kde spím, aby bolel mne celý svět... Tam někde v Německu, tam u jezera v městě, každý večer vzletěla hořící labuť a až uhořela, padla do hladiny, občané byli zděšeni, pak nastrožili hlídky a chytili mladého muže, který na housku přilákal labuť další, polil ji lahví benzínu a pak zapálil a kochal se do noci vzlétnuvší hořící labutí... a když jej chytili, tak to byl mladík, který na obranu řekl, že byl inspirován Salvadorem Dalím, že hořící žirafa, kterou namaloval, jej plašila za noci tak, až jej bolela místnost, kde snil o hořící žirafě, o metodě paranoicko-kritické Salvadora Dalího, chtěl v zoologické zahradě polít žirafu a její hořící hřívu, ale nedosáhl tak vysoko, a tak si zavolal přítulnou labuť, a když hořící vzletěla, viděl až nahoru do zenitu, než padla, viděl hořící žirafu Salvadora Dalího... a tak jej přestal bolet svět, aniž by věděl, že ten obraz mne zasáhne tak jako hladinu rybníku, kam se pádem letí zchladit ta krásná kdysi labuť... Tak sedím v autobusu, cestu znám z paměti tak, že i když zavřu oči, tak vím, tělem cítím, podle dlažby a asfaltky vím, kde jsem, už podle šaltování řidiče uhádnu, do které zatáčky vjíždíme, už podle šlápnutí na brzdy vím, co mému autobusu na cestě hrozí... A proto mi bolí i ten pokojík v mé hlavě, o té labuti jsem slyšel, ale o té žirafě hořící a metodě paranoicko-kritické jsem si ne domyslel, ne že bych chtěl, ale já mám takové myšlení, že to samo tam přiskočí, to, co jsem slyšel, to všechno mi je málo, já musím to domyslet, protože to patří k tomu mému zaměstnání, které jsem si ne zvolil, ale které mi bylo vnučeno, z kterého jsem se kdysi těšil, dokud jsem byl silný, tak jsem se z toho mohl radovat, čím jsem to poctěn, tou vážnou hrou, které se ale teď děším tak, jako jsem býval pyšný na to, že jsem pil, i když mi to nechutnalo, že jsem byl chuligán tak jako Jesenin, o kterém jsem si nedomyslel, že umřel mlád, a já teď už budu mít pětasedmdesát let... a že teď jsem sám proti sobě, protože jsem se uvítězil, když jsem dosáhl hlučné samoty... prázdnoty, ve které se ale zrcadlí a ozvučují všechny bolesti světa, i když se častokrát zaklínám

veršem Jeseninovým... domů se navrátím, radostí cizí se potěším,
v zelený podvečer pod voknem se jim tam oběsím... ale za deset
let potom, co Serjoža tohle napsal, se oběsil a zastřelil pro jistotu,
že se uvítzil... Večery měsíčné, večery siné, byl jsem kdys mlád
a vše bylo jiné...

Bohové opustili tuto zemi, odešli i antičtí hrdinové, Hérakles
i Prométheus... moje žena odešla raději, zrovna tak i Perla, dcera
rabína z Bratislavy, ta, která mne milovala, a já ji, protože se tolik
podobala mé Pipsi, tuto neděli jsem zažil podvečer, kdy zapadalo
krvavé slunce nad Prahou a skořicová oblaka před západem věšti-
la, že přijde víchř, Staroměstské náměstí bylo uzavřeno žlutými
obrovskými auty s mřížovanými ploty a nápisem VB a v Kaprovice
stříkala vodní děla a smetala chodce pod auta, ve výklenku
se vzpomínávali lidé, kteří před chvílí byli bití, francouzská ber-
lička a osmdesátiletá stařena, která volala: Kdo mi zaplatí ten pro-
máčený skvostný můj kožíšek? Skupina členů milice stála před
UMPRUM a dožadovala se vstupu, okna UMPRUM byla rozsví-
cená, míhaly se tam postavy žáků, protože dvakrát do roka slavili
dva dny závěr, jednou teď v pololetí, podruhé na konci roku... mla-
dý muž přišel s klíčem, milicionáři se dožadovali, aby jim ode-
mknul, ale mladý muž asistent pravil, tohle že je akademická půda,
kam nikdo nesmí, milicionář řekl, že všechny milicionáře tam
vpustit musí, protože před chvílí tam vešli tři muži maskovaní ká-
pími jen s otvory pro oči, ale mladý asistent řekl, že sám prohlédne
UMPRUM a výsledek svého šetření jim sdělí, vešel a zamčel za
sebou... a zatím v podchodech metra plakali lidé ne dojetím, ale
slzným plynem, policie v ulicích zatýkala ty, kteří byli promáčení,
a já jsem nešel do Brčálky, protože tam bylo z technických důvodů
zavřeno, tak jsem seděl u Ottů, u vedlejších stolů přisedl mladý
muž v zeleném svetr, pak přišli tři a posedali si za mne a náš stůl
a byli to také do bund a barevných svetrů přestrojení a tak konající
službu mladí policisté a vypadali jako fotbalisté, a podle očí jsme

se očichali a já jsem se bál a nemrkajícíma očima jsem zíral do samotného srdce tišiny a ticha, protože bohové opustili tento svět a toto město, tento nedělní večer jsem dosáhl té pravé hlučné samoty a vrcholu prázdnoty, dosáhl jsem konečného neklidu, kam dospěl Kierkegaard a Friedrich Nietzsche. Tolikrát jsem chtěl skočit z okna pátého patra, kde bydlím, ne pro tohle, ale pro to, že jsem dlouho viděl umírat moji Pipsi, moji ženu, které se tolik podobala Perla, ale když jsem se dočetl, že Kafka chtěl skočit z pátého patra tam, kde bydlel, Maison Oppelt, velkoobchod s vínem, který skladoval pod Staromákem na sedum set tisíc lahví vzácných vín, když jsem se dočetl, že Malte Laurids Brigge taky bydlel v Paříži v pátém patře, když jsem se o těch pátých patrech dozvěděl, odložil jsem ten svůj skok z okna, a kdybych měl sílu, tak bych si koupil kanystr benzínu a podpálil se taky, ale já se bojím, já nejsem statečný, já nejsem jako Macius Scaevola, ten mladík, který si upálil levici před zděšenýma očima svých nepřátel, s poznámkou, takových, jako jsem já, je v Římě na tisíc, ale já mám strach a koneckonců, já se rád bojím, jsa pln konečného neklidu, tak jako Kierkegaard, tak jako Nietzsche, já, který mám plné oči slz a jsem zmáčený, tak jako ti, kteří vlastním očima ochutnali slzný plyn, vlastním tělem náraz proudu vodního děla, díky fantazii a vlastnímu hmatovému prožitku, který tělem i duší okusili jiní... Tuhle neděli jsem ale i pochopil, proč jsem před dvaceti lety, když mi mí čtenáři podkládali moje knihy k podpisu, proč jsem střídavě vpisoval dvě lokality... U Zlatého tygra nebo in Gallicien... už před těmi dvaceti lety jsem si všímal, že lidé začínají mít posunuté oko tak, jak je mívali synové rabína z Belzu a židé vůbec... Když jsem v pondělí přijel do Prahy z Kerska, když jsem vystoupil u Muzea ve čtvrt na čtyři, viděl jsem sochu svatého Václava, tyčící se jako hrozba v plné zbroji, kolem něj se zády k jeho hřebci ostražitě procházeli esenbáci, mladí lidé se staženými kabáty s mocným faldem na zádech, aby tím víc vynikla jejich hrud',

viděl jsem proudící lidi kolem těch, kteří stáli na obrubnicích chodníků a zírali tam na to místo, kam chtěli položit kytice ti, kterým to bylo ne zakázáno, ale ne dovoleno, z protějšího chodníku se ozývalo hvízdání na prsty, viděl jsem, jak vlastně na chodnicích a obrubách stojí i takoví esenbáci jako ti, kteří vzdávali svatému Václavovi nežádoucí ochranu a pomoc, viděl jsem, jak toho pištce esenbák odvádí skrz dav do průjezdu... ale já už jsem nepotřeboval slzný plyn, já jsem tiše plakal nad tím, že asi opravdu bohové opustili tento svět a odešel Hérakles a odešel i Prométheus, že odešly ty síly, na kterých se otáčel svět, že tady jako poslední zůstal hořící, hořící, hořící ne keř, ale mladý student, který v tu chvíli upálení byl ten, který byl. Já, kdybych byl tu chvíli s ním, tak já bych jej na kolenou prosil, aby hořel, ale jinak, aby hořel slovem, které by se mohlo stát tělem, které by pomohlo těm ještě nehořícím, a když, tak hořícím duchem a v duchu. Ale stalo se. Pane, můžeš-li, odvrát' ode mne tento kalich... i Kristus nechtěl na kříž být vbit. Ale nakonec se stalo tak, jak se to stalo, tak jako v Praze sirka, kterou se zapaluje dětský ohýnek nebo cigareta, ta sirka vzňala všechno to smrtelné, co na člověku je, a ponechala pouze vzpomínku, kterou se zapalují ti, kteří i dnes protestují proti tomu, aby v téhle zemi byla cizí vojska. A tak jsem kráčel se skloněnou hlavou dolů a náhle mi došlo, že jsem potkal zase vzhůru stoupající dívčí ruce, sepnuté tak, aby neporanily v prstech křehké kytičky mombrecií i karafiátů, a viděl jsem, že nad těmi kyticemi jsou oči mladých žen, rozšířené tak, jako by šly k přijímání nebo na koncert Bachových mší, vrátil jsem se s jednou tou kytičkou, zůstala stát tam na chodníku u svatého Václava a sledována očima diváků přešla jízdni dráhu, chvíli zaváhala, dokonce se zastavila, ale mladý esenbák mírným pohybem ruky ji převedl na druhý chodník. A to bylo půl čtvrté a potom dole u Koruny seděla skupina pankáčů, zrovna tak mladý esenbák třesoucími se prsty listoval v občance jednoho z nich, na odpočívadle měli svoje nástroje ve futrálech a byli to

pankáči, ale vyzařoval jim z očí úsměv a klid, a já jsem se styděl, že jsem dosáhl vrcholu prázdnoty a hlučné samoty, že jsem dosáhl „konečného neklidu“ a že už nejsem k ničemu, že kdybych dostal nějakou cenu, nějaké vyznamenání za literaturu, že kdybych byl charakter, že upálím aspoň ten papír, na kterém je potvrzeno, kdo nejsem, protože kdybych byl ten, za kterého se mám a za kterého mne mají mí čtenáři, tak bych tam nahoře vzal něžně z ruky té dívky tu chvějící se kytičku a položil ji pod kopyto koně svatého Václava... ale já vím, že na tohle už nemám, že tedy po zásluze bych byl odměněn omylem tím, že by mně vodní dělo přerazilo páteř a ostrá jehlice slzného plynu mi vyrvala oči, tak jako si je osudem zdrcený Oidipus rex vytrhl z očních důlků... Ale jak laciné to je, pane Hrabale, říci to, co Heidegger, že bohové už opustili tento svět, že odešel i Hérakles, i Prométheus, krásně se to poslouchá, pane Hrabale, ale takové obsahy takových vět jsou za korunu šedesát deset dekagramů tlačenky, protože mladý student filozofie, pane Heidegger, dokázal, že staří bohové snad umřeli, ale že se rodí bohové noví, kteří musí zaplatit tak, třeba jen jako uříznuté ucho Vincenta van Gogha, který nepotřeboval mýtů a přesto svým dílem zprůhlednil ten viditelný svět... Vlastně co se to tady v tomto městě stalo za ty dva dny? Myslím, že to byly ozbrojené síly policie a milice, které hrubým způsobem se vměšovaly do záležitostí mladých lidí, kteří si vytvořili mýtus svého světce, myslím, že to byly ozbrojené síly, které si osobují právo vykročit z meze nutné obrany proti lidem, kteří nepoužili ani střelné zbraně, ani kamene, ani klacků, kteří měli s sebou jen slova a píšťalku ze dvou prstů, kteří měli s sebou děťátko v kočárku, ani ne tak jako Odysseovi, který oral, položili do brázd jeho synka, aby jej mocní donutili, aby se zúčastnil trojské války... Ale co? Oči se vyplaví slzami a ophtal je účinnější než slzný plyn, šaty se usuší anebo koupí nové, zajištění mladí lidé nakonec půjdou domů, život se vhrkne nazpátek do starých kolejí... Ale opravdu, pane Hrabale, nazpátek

do starých kolejí? Kdepak! Ti mladí lidé, kteří se zúčastnili skutečně anebo i duchem a v duchu, to už je jistá angažovanost, ten jistý akt solidarity a to jisté přitakání jistému Dobru, které nakonec musí být splatno v budoucnosti...

A tak jsem seděl U Zlatého tygra, přemýšlel jsem jako vždycky, kdyby mne bohové měli rádi, tak bych zhebnul při sklenici piva, seděl jsem a naslouchal detailům toho velkého Pondělí a velké Neděle, ty zprávy přednášené planoucíma očima mi vytvořily zvolna, ale jistě velký koberec, který už nemůže být odvolán ani zapálen, protože obsahy se staly a byly vyšity skutečností, a to, co se stalo, to se už nedá odestát. Tak jsem snil U Zlatého tygra o své smrti, těch mých pár piv, dneska jsem jich vypil šest, a všechno to, co jsem slyšel a čemu jsem naslouchal, všechno se vymklo ze svých čepů a já už jsem slyšel jen lidský hovor, který mi nedával smyslu, a tak jsem zaplatil, pak mi darovali ještě jedno pivo a pak jsem vyšel do noci, zvedl hlavu a jako vždycky jsem se díval na nebe, tam nad nebe svatého Jiljí, bude studená noc a hvězdy, a takhle šikmo z mého okna v pátém patře uvidím dnes večer srpek měsíce, a tak jsem šel a Pařížská třída už byla tichá, projel esenbácký vůz, tichounce zastavil, vystoupil příslušník a za stírače aut tichounce kladl předvolání těm, kteří stáli tam, kde je stání zakázáno, pak tichounce reflektory zahrnuly k Maison Oppelt, odkud z pátého patra chtěl jednou skočit Franz Kafka, a já jsem stál pak na Staromáku sám, nikdo nešel, posadil jsem se na první lavičku a zasnul... proti mně se tyčil pomník Mistra Jana Husa, toho, kterého když upalovali, tak stařenka přinesla trošku roští, aby Jan Hus líp hořel, ten pomník byl uprostřed náměstí a ve tmách, zatímco tam Kinského palác a jeho stěny a celá ta východní stěna náměstí zářila, osvětlována prudkými sodíkovými lampami tak, že růžové a béžové stěny paláců a domů dávaly vyniknout černé siluety pomníku, a já jsem seděl sám, mladík vyskočil na lavičky a přeskakoval po sedadlech z jedné té lavičky na druhou, a ze srdce Staromá-

ku se ozval tichý hlas flétny, tichounký a přece tak naléhavý hlas flétny, jako by tryskal ze samoty, z pastviny, z osamělého jezera, ten hlas flétny byl dojmavý právě sám sebou a potom tím, že před několika hodinami odtud odejela poslední auta se slznými plyny a vodními děly, poslední auta s vlčáky, těmi krásnými německými ovčáky, kteří jistě teď už jsou ve svých kotcích po namáhavé neděli i pondělí... ale taky na Staromáku zazníval ze srdce pomníku hlas flétny tak, až jsem se polekal, zvedl jsem se, zvedl ruku, natočil hlavu... a ano, ten hlas flétny stoupal a rozšiřoval se náměstím kolem dokola z těch křovisek, nad kterými se tyčí socha Mistra Jana Husa, z těch konifer, které ani v zimě neuvadají, stoupal hlas flétny, několik chodců přešlo, jejich hlas byl silný prázdnotou náměstí, ale nikdo se nezastavil, diagonálami přešly kročeje z Železné do Pařížské, z Dlouhé do Melantrišky a potom hlas flétny ustal, bylo ticho k prasknutí jak přepjatá struna a já jsem viděl, jak po obrubníku kolem Jana Husa se rozhrnuly větvíčky a kdosi vyskočil na dláždění, které ve druhém plánu zářilo osvětlenými stěnami, a potom jsem viděl, jak z černého pomníku se oddělila druhá postava a před sebou držela dětský kočárek a z černé tmy pomníku teď do prudkého světla u bývalé lékárny U Jednorozce vešla mladá žena s mladým mužem a tlačili před sebou dětský kočárek, na kterém snad ležela ta kouzelná flétna, a já, protože jsem literát, zadíval jsem se do okna v prvním patře bývalé lékárny a vzpomenu jsem si, že tady měla salon paní Berta Fanta, salon, v kterém se účastnili za Rakouska hovorů Franz Kafka, Albert Einstein, Rudolf Steiner, Max Brod a polští básníci... a dětský kouzelný kočárek zahrnul na Královskou cestu, z Pařížské zahýbal taxík, zvednutím ruky jsem zastavil jeho osvětlenou čelenku... a když jsem se posadil, uvědomil jsem si, že ta kouzelná flétna zněla přesně z těch míst, kde se odvíjí vertikální poselství... Věřím, že vláda lidu věcí Tvých se opět navrátí do rukou Tvých... A jel jsem na Sokolníky, abych se díval z okna pátého patra na měsíc. Když jsem vyprávěl

taxikáři, mladému muži, který ještě slzel z toho, čeho byl svědkem, když jsem mu řekl, že jsem slyšel hlas kouzelné flétny ze srdce Husova pomníku, řekl s úsměvem... A byl tam i dětský kočárek, vidíte? A byl tam i muž a ženské, vidíte? Povídám, přesně tak... Řekl mi, to jsou mí známí, ti budou mít radost, až jim to řeknu, že jste je slyšel, totiž před dvěma nedělema a taky v pondělí tady byli v tom roští a taky odtud lidé naslouchali tý flétně, ale pak je příslušníci perlustrovali a pustili je i s tou flétnou domů... Ti budou mít radost, pane Hrabale, až jim řeknu, že jste jim naslouchal, že jste je slyšel...

P. S.

A doma jsem si nalistoval závěr třetí kapitoly T. S. Eliota Pusté země a četl jsem jej z pátého poschodí měsíci... Hořící, hořící, hořící. Ó pane, ty mne rveš, ó, pane, ty rveš... hořící.

A v poznámkách jsem si našel, že tento text je z Kázání ohně... který sepsal Buddha... Amen.

Kersko, úterý 17. ledna 1989

několik vět

MILÁ DUBENKO, vy jste ta Ariadna a já jsem ten Théseus, vy jste ta, která namotává několik tisíc kilometrů dlouhou nit, já jsem v té situaci, jak mne označil pan Marysko, já jsem ta kulová desítka, já jsem ten zobrazený medvěd, který má v nose řetízek, který drží medvěďář... A tak jsem už měl v Praze dva měsíce hotové všechny papíry, jenom PANAM, letecká společnost Ameriky, mi ne a ne, nepředala letenku, a tak jsem tam chodil každý den, a pak už byl čtvrtek a já, který jsem měl začít v sobotu být namotáván вами ve Stanfordu, já jsem pořád byl pleite... a tak jsem pil, tuze jsem pil, vždyť v sobotu jsem měl vyletět z Prahy, a v kanceláři tam v Pařížské pořád dvě dámy krčily rameny, a ve Vídni už měla spakované kufry Zuzana, ta Švejcara, která mi měla dělat cestou po těch vašich Spokojených státech tlumočnicí... A tak jsem po slovansku žalem pil, co se dalo a kde se dalo. A tak jsem teprve v pátek dostal letenky a měl jsem takovou radost, že jsem se opil, a potkala mne malířka Pavlová a dala mi pro štěstí lahvičku myslivecké kořalky, aby mi to ve Spokojených státech myslelo... A tak jsem poprosil slečnu ze zahraničního oddělení, aby ráno pro mne přijela služebním autem do Sokolníků... A já jsem špatně spal. A já jsem si s sebou vzal jen to nejnnutnější, jako bych jel na víkend, a ráno jsem se napil té myslivecké kořalky, a když jsem vyšel před ten můj věžák v Sokolnících, tak jsem klopýtnul a padl jsem tváří na obrubu chodníku, zatmělo se mi v hlavě, tak tak jsem hned na začátku nepřetrhl tu nit, kterou jste začala navíjet... a oteklo mi oko, a měl jsem ani ne tak maličký otřes, spíš jsem byl ještě anebo znovu opilý... a krásná dívka ze zahraničního oddělení spráskla ruce, přerazil jsem si nové kalhoty, ale šel jsem, byl jsem otřesený a zakrvácený, ale usmíval jsem se, a tak, jak medvěd na žaludské desítce, jak Théseus, opačným znamením tisíce a stovky mil dlouhým, jsem se vydal na jitřní letiště... Hi hi.

Moje žena Pepsi, Dubenko, začala půl roku před smrtí býti namotávána na dlouhou, předlouhou nit... a já jsem byl u toho a viděl jsem tu nit, slyšel jsem ji, dokonce jako by ta nit mi procházela srdcem, ta nit mi procházela i tím mým chřípím, stačilo jen maličko zacukat, maličko popotáhnout, a plně jsem ten čas pochopil, co to je pro konička, když mu ráno nasadí do tlamičky uzdu – potom kočí cuká opratí, tak jak to jízda vyžaduje, juj! Dubenko, promiňte, že odbočuji, já totiž už nejsem nic jiného než to, že jsem neustále odváděn z cesty, tedy nedivte se, že někdy moje psaní bude čehý a jindy hot, někdy budu i couvat, tak, jak to museli umět ti mí nešťastní pivovarští valaši, tak, jak to musejí umět koňové na celém světě... Ted', když vám, Dubenko, píší, musím vám sdělit, že moje žena, když umírala, tak kolikrát tam v Bulovce, před návštěvami, mi z ničeho nic řekla... Jdi domů, jdi si domů převlíct košili! A já jsem šel domů, abych si doma tu košili vzal čistou, a měl jsem radost, že mi žena peskuje před lidmi u té své postele na Bulovce, a měl jsem radost, že mi nadává tak, jak mi nadávala, když byla zdravá... Jednou ale mi tam na Bulovce řekla... Já bych chtěla domů. Povídám... Kam domů, do Sokolníků? Ale ona posunutým okem řekla... Ne, já chci domů. Povídám... Do Kerska? A ona zavrtěla hlavou... Povídám... Tak kam domů, k sestře do Schwetzingen? Ale moje žena se rozslzela a řekla... Ne, tam, jak je papá... Povídám... Ten je na hřbitově, tam u Heidelbergu... Ne, já bych chtěla tam, nahoru, domů... To mi řekla moje žena Pipsi, a pak se stal ten zázrak, že okřála, ta představa nebe ji zvedla z postele a byla ještě kolik neděl v Kersku, dokonce jsme se rozletěli na Kypr... ale já jsem to věděl a já jsem to viděl, kudy moje žena chodila, tudy jí a celou její bytostí pořád procházela, kam se hnula, tudy procházela jí ta nit, na které ji zvolna, ale jistě přitahovala smrt... tak ta nit procházela jejími játry a tak, jako psíček, který je řetízkem na laně připoután ke své boudičce na doživotí... Dubenko, tam, jak jsme spolu sedávali, U Háku, v Brčálce, v Zelené laboratoři, a pili jsme

krušovickou dvanáctku, tam chodí můj vyjevený přítel, chybějí mu tři prsty, když loni byly ty mrazy, tak v protějším činžáku viděl, jak na balkonu je psíček... tak mu začal dělat boudičku... a když dořezával poslední prkýnko, tak mu ujela cirkulárka a on si uřízl tři prsty... když se vykřísal, tak tam šel s tou boudičkou, ale oni mu řekli, že boudičku už nepotřebují, že dali psíčka, aby netrpěl mrazem, utratit... Juj!

A tak, milá Dubenko, jsem nasedl do letadla a odletěl směrem na Frankfurt a maličko, když jsem v té kocovině zacukal nití, cítil jsem dobře, že jsem navíjen, že ten kolíček, na který jste začala namotávat tu naši cestu, je dobře ve vašich štrikujících prstech, a tak mi bylo jako mé Pipsi, dobře jsem věděl, že jsem v dobrých rukou a že se nemůže nic stát, protože letím a pojedu domů, tam, kde bydlíte vy, na univerzitě v Stanfordu, kam jste mi pozvala více než deseti listinami, kde univerzity Spokojených států mi stvrzují, že mne jisté dny očekávají, že ta pozvání, že to jsou praporky, které určují směr a krajní hranici mého univerzitního slalomu... A ve Frankfurtu mne už čekala slečna Zuzana a zděsila se, když mě uviděla, obočí mi už tak oteklo, že jsem přes obočí viděl převis mé krvavé kůže, a hned mi vynadala a hned jsme pili pivo a hned mi řekla... Prosím vás, co to je za blázna, ta vaše Dubenka? Už mi telefonovala, kde jsme a jestli nám nemá přiletět naproti do Washingtonu, není vona tak trochu bzz? A to bylo, Dubenko, dobré znamení, dobře jsem v nozdrách cítil, jak tam na konci té gigantické niti jste maličko jen zaškubala a já jsem shledal, že to moje oko a ten můj otřesený mozek, že jsou schopny reagovat i vzduchem na to, že jsme spolu v souznění, že tak, jak to učí Řekové, vy i já jsme půlky, polovičky, které po sobě touží a nakonec přeci jenom splynou v jeden jediný celek... Ale ten čas ve Frankfurtu mi začala ta kocovina. Když jsme nastoupili do Lufthansy, když jsem viděl ty uniformy té letecké společnosti, protože moje poslední četba byl životopis admirála Roedra, spletl jsem si uniformy a zvolal

jsem při vstupu do letadla Heil Hitler!... A Zuzana mne omlouvala a každý mne omlouval, protože viděl to, co viděl, že jsem, Dubenko, opilý, ale proč? Naše úřady mi už dva měsíce předem daly všechny papíry, ale Spokojené státy americké mi poslaly letenku den před odletem. A to Středoevropana bolí, a protože jsem Slovan, přiznávám se, pil jsem, a navíc, ta malířka mi dala na cestu lahvičku Myslivecké, aby mi to líp myslelo... A tak jsem potom omdlel, a tak mi ve výšce deseti kilometrů nad oceánem dávali kyslík a já jsem se divil, že ač letím do Ameriky, hovoří se mnou důstojníci Heereswaffe... Akorát jsem se lekal... Co tomu řekne Dubenka... A Zuzana na mne zakřičela... Ta je blázen jako vy, jestli přijede do Washingtonu naproti, tak vás předám a poletím nazpátek... Ale Dubenko, nepřijela jste mi naproti, už byla noc a já, tak, jak jsem byl zbědovaný tím čekáním na letenku do Spokojených států, tak jsem ochrnul na pravou nohu, to je ta moje hemiparesis lateri dextrae, jak na mne spadl v tom roce padesát dva jeřáb na Kladně a jak se mi pak začalo líp psát, tak jsem nemohl jít, tak Zuzana vzala kolečkové křeslo, jak tam mají pro invalidy, posadila mne, a když jsme se rozjeli, tak jsem tím čekáním na letenku v Praze byl tak zbědovaný, že z ničeho nic jsem začal křičet... Na Bělehrad! A pak už jsme vyjeli na parkoviště a pak už tam byl pan Arnošt Lustig a pak už jen objímání a pak už jen nakládání do amerického auta, a to bylo hovoru a to bylo radosti, po tolika letech kamarádi byli zase spolu... A Arnošt Lustig se optal Zuzany... Prosím vás, už ode včerejška mi a pak Mládkové, kde budete bydlet, dopoledne i odpoledne volá jistá April Gifford, jestli už jste tam? A Zuzana křičela... To je Dubenka, to je ten blázen, to bude pěkná cesta po Americe! Bránil jsem se... Ale proboha, kdyby nebylo Dubenky, tak bysme si neužili tak krásnej začátek, tak krásnej start... ach, kdyby nás viděl Jack Kerouac, kdyby nás viděl Dylan Thomas... a Jaroslav Hašek... Chachá! Milá Dubenko, protože jste bohemistka, sděluji vám, že jsem si na jeden zátah přečetl Haškova Švejka, je to geniálnější, než jsem kdy myslel, je to geniální proto, že

teprve když Hašek všechno z války téměř zapomenul, teprve pak v tom přehodnocení, v tom pábení napsal knihu, která je čistá, její styl je průhledný, je to zasklená literatura, průzračná jak empírový nábytek, je to psáno jakoby levačkou, jako po překonané kocovině, je to radost z psaní, je to pravé *Fruitio Dei*, teprve na sklonku svých životních sil byl schopen napsat to, co napsal, kdy mohl říci, jsem ten, který jsem, to je to, o čem snil a říkal básník Březina Otokar, že opilci a mystici mají k sobě tak blízko jako, Dubenko, vy a já, vy, která jste mi chtěla jet naproti tři tisíce kilometrů a víc, dokonce říkal Arnošt Lustig, že jste chtěla jet v tom nečase na kole, na bicyklu. A protože jste blázen, jak říká Zuzanka, tak ne abyste jela! Ještě byste nastydla. Ovšem ten Hašek a jeho Švejka, to je opravdu prosklený styl, je to průzračná a průhledná a bezelstná literatura. Hlavně, Dubenko, nejezděte na kole mi naproti, to mi děsili ten čas, kdy jsme přijeli s Arnoštem na návštěvu k paní Medě Mládkové. To bylo milé překvapení pro Čechy a ctitele české literatury... Ach Dubenko, ten prosklený Hašek téměř na konci svého života, když panu Štěpánkovi diktoval toho svého geniálního Švejka, jak tento text se kvalitativně liší od prvního vydaného Haškova textu v roce 1912, který je pokleslá humoristická literatura, Dobrý voják Švejka a jiné podivné historky! Je to takový rozdíl jako můj první Haňťa v Baronu Prášilovi a potom Haňťa v Příliš hlučné samotě!

A Dubenko, ještě, abyste viděla, jak narůstá nejen hovorová řeč, ale i argoty a slangy... Včera jsem jel taxíkem a vjeli jsme se otáčet přes bílou nepřerušovanou čáru a šofér povídá... To kdyby mi viděli hémoni, to by byl odchyt, to by mi dali pokutu, ale i vzali papíry do čistírny... Tak nejen odchyt koroptví, nejen odchyt zajíců, nejen odchyt bažantů, ale i odchyt taxikářů... A je to tak!

Ve Washingtonu jsme bydleli, milá Dubenko, u paní Medy Mládkové, pořád ještě krasavice, a u jejího manžela, který má krásné oči a krásné šaty a je to gentleman. A byli tady hosté, ten večer, kdy jsme přiletěli, a byla tady i paní Lustigová, a já jsem byl opilý,

a oteklo a zavřelo se mi nejen oko, ale měl jsem i rozbité čelo a v koleni přetržené tuzexové kalhoty. A byla večere a já jsem se rozhlížel po zdích a všude byly obrazy Františka Kupky, a byly otevřené dveře a jimi jsem viděl do dalších pokojů a chodeb a procházely se tudy kočky a leželi tady psi a všichni hosté, kteří přijeli přivítat slavného spisovatele, byli zaraženi a paní Meda Mládková, aby řeč nestála, řekla... Slečno Zuzanko, odpoledne telefonovala ze Stanfordu nějaká bohemistka April Gifford, zdalipak už jste přiletěli a jak se daří panu Hrabalovi... totiž, ona telefonovala už včera, protože si spletla pátek se sobotou... A Zuzana vyletěla... Dyk je to blázen, ta ženská, ta mi přivede do ústavu... A tak raději paní Meda Mládková dala znamení a dvě mladé Afričanky, Marokánky, se kterými paní Meda hovořila francouzsky, nosily tácy se šunkou a já jsem pil pivo z láhve a ani jsem nevnímал, že vedle mne sedí krásná Češka a naproti mně její manžel, všichni krásně oblečení, ale zaražení!... A já jsem viděl jen na každé zdi viset obrazy Františka Kupky, a viděl jsem absolutně přesně jak v barvě, tak v kresbě, protože jsem byl opilý, vlastně už jsem přestal být opilý, ale vypil jsem dvě lahvičky piva a znovu jsem se rozšuměl. A pak Zuzana líčila naši cestu, lekal jsem se, co všechno jsem provedl, co jsem vyváděl, ale usmíval jsem se a říkal jsem... To je o poprvně... Dylan Thomas, když přiletěl do Států, tak byl taky opilý a vypadal jak rozestlaná postel... ale tady je krásně, mohu? A zvedl jsem se a chodil jsem od jednoho Kupky ke druhému a paní Meda byla potěšena a hosté, aby kryli rozpaky, tak začali hovořit o literatuře a tak... a já jsem prošel chodbou do knihovny, celá stěna byla zasklená a tam byl dvůr se silným kmenem a pak byl další dům, taky zasklený, a tam byl plavecký bazén osvětlený běžově, a byl modře vykachlíčkován... a na stropě se otáčely dvě kovové vrtule, které rozmíchávaly něžnou běžovou páru, a ke stropu se šroubovalo kovové schodiště, které končilo u stropu balkónkem, taky kovovým, a z něj vedly kovové černé dveře kamsi na půdu, nebo

do pokojíku, nebo do dalšího apartmá. A Dubenko, já jsem tohle viděl a zapomenul jsem, že jsem tak zbědovaný, a vrátil jsem se ke společnosti lidí a koček a psů... a všichni jedli a současně se bavili o Václavovi Havlovi, zdali je to správné anebo zda to není správné, že je v kriminále... A já jsem prstama zmačkal šunku a zvedl jsem hlavu a spouštěl jsem si tu šunku do úst a jedl jsem s chutí a pak jsem řekl... Tak s tím Havlem je to takto: Obnovil dva mýty, mýtus Sókratův a mýtus... no, jak se jmenuje ten, kdo ukradl bohům oheň?... Já si vzpomenu... Tak Sókrates, že urážel bohy a kazil mládež, tak jako Havel, za svobodna Václav, tak byl odsouzen k smrti, ten Sókrates. A řekl, že je lepší poslouchat zákonů vlasti než volit emigraci, kterou mu nabízeli, tak vypil číši bolehlavu, ač si přál raději, místo té číše, aby byl odsouzen k doživotnímu stravování ve veřejné stravovně... A Václav Havel, taky ač mu byla nabídnuta emigrace, raději poslouchá zákonů vlasti, a tak je, přátelé, toho času v kriminále... To jsem řekl na zahájení pobytu ve Spokojených státech a že mám krásný hlas, nastydlý a ochraptělý, tak jsem si získal pozornost a pil jsem přímo z láhve plzeňské pivo a dodal jsem... A teď jsem si vzpomenu, Prométheus... druhý mýtus, který obnovil Václav Havel, je to, že tak jako Prométheus ukradl bohům oheň, a nikoliv že mu orli klovou játra, ale za ten ukradený oheň sedí Havel, za svobodna Václav, v kriminále... Má to logiku? Má. A posadil jsem se, ale vedle židle, a nalil jsem si na prsa pivo a zvedal jsem se a bránil... To nic, to nic... Když Dylan Thomas přiletěl do Nového Yorku, měl s sebou ranec svých zavazadel... a ke snídani si dal dvojitou skotskou a sodu a řekl... Sakra, to vedro, málem jsem se za letu vypařil... A cestující? Zamračující, zamračená, odstrašující tlupa skřetů, mezinárodních špiónů a presbyteriánů... A vy na tom nejste tady líp... A paní Meda se sladce usmívala a její manžel se zvedl, jeden ohromný kocour mu vyskočil na ramena, obtočil se tak jako kožešinový límec, pan Mládek se poklonil, pak stál u kulaté zdi, zmáčknul knoflík a pak se otevřely dveře v té ku-